
Konopczyńskiego Emiliana

Dzielnice: Śródmieście

Osiedla: Śródmieście Północne

Atrybuty: Nazwy pamiątkowe Od polskich postaci historycznych

Rok utworzenia nazwy: 1939

Opis

Emilian Konopczyński (1839-1911) - pedagog, działacz społeczny, publicysta, także tłumacz. Pochodził z podsierpeckiej wsi Miłobędzin, w Warszawie znalazł się za sprawą wuja, zarządcy cmentarza Powązkowskiego, który zajął się nim po śmierci ojca. Tu ukończył szkołę średnią, był również organizatorem Towarzystwa Pomocy Naukowej. Świetne wyniki w nauce pozwoliły mu na stypendium władz oświatowych, dzięki któremu studiował na Uniwersytecie Moskiewskim - początkowo medycynę a później filologię. Po powrocie do Warszawy przez ponad 30 lat uczył języków starożytnych w tutejszych szkołach, zarówno rządowych, jak i prywatnych. Po przejściu na emeryturę, prawdopodobnie w 1897 roku uzyskał koncesję na otwarcie w Warszawie przy ówczesnej ul. Składowej (dzisiejsza ul. J. Pankiewicza) prywatnej 6-klasowej szkoły realnej. Szkołę tę po trzech latach działalności przeniósł do kamienicy Uruskich (wówczas ul. Aleksandria, dziś ul. Kopernika na wysokości ul. Bartoszewicza) a w 1905 roku (okres słynnych strajków szkolnych) przekształcił w pierwsze męskie gimnazjum z wykładowym językiem polskim. Był autorem haseł z zakresu historii starożytnej oraz pedagogiki zamieszczonych w "Wielkiej encyklopedii powszechnej ilustrowanej", dokonał również udanego tłumaczenia "Wspomnień o Sokratesie" Ksenofonta. Zmarł w Warszawie.

Spoczywa:

Cmentarz Powązkowski, kwatera S, rząd I, miejsce 30.

Ciekawostki

Powstała jako wąski przesmyk już w XVIII w. jednak ulica wytyczona zostaje tak naprawdę w 1912-3 na miejscu targowiska Seweryna Uruskiego, dlatego nosiła nazwę ul. Sewerynowka. Przy tej ulicy mieściło się słynne prywatne gimnazjum filozoficzne. Ulicę zabudowano w 1936-7 po całkowitym wyburzeniu targu na Sewerynowie.

Stan obecny:

Nr 3: Kamienica Chaima Dafnera i małż. Klejmanów. Powstała w 1936-7 wg proj. Edwarda Seydenbeuthla w stylu ekspresyjnego funkcjonalizmu. Była to luksusowa czynszówka.

Nr 4\4a: Gimnazjum Męskie Emiliana Konopczyńskiego. Budynek szkoły powstał w 1912-3 wg proj. Stanisława Portnera i Jana Rybickiego. W 1944 w czasie pożaru zniszczony został dach, a odbudowa powojenna spowodowała stratę dekoracji i detali elewacji. Szkoła mieściła się pod nr 4, a 4a to budynek mieszkalny, zajmowany przez kadrę nauczycielską i personel szkolny.

W 1897 roku Emilian Konopczyński założył ośmioklasowe, prywatne gimnazjum filozoficzne, z siedzibą przy ul. Składowej 3 (obecnej ul. Pankiewicza). Trzy lata później znalazło swoją siedzibę przy ul. Aleksandria 34 (przemianowanej następnie na ul. Kopernika), w części pałacu Uruskich. Początkowo istniało jako sześcioklasowa szkoła realna (niektóre źródła podają, że wegetowało wówczas w halach targu Sewerynów), jednak 20 II 1905 - na skutek manifestacji młodzieży z 28 I - przekształcono szkołę w gimnazjum z językiem polskim jako wykładowym, co spowodowało gwałtowny napływ młodzieży. Szkoła przyjęła imię swojego założyciela 3 IX 1913 roku, rozpoczynając jednocześnie zajęcia w nowym gmachu, sąsiadującym z poprzednią siedzibą. Nowy gmach został specjalnie zaprojektowany - posiadał cztery piętra, na których rozlokowano 18 sal lekcyjnych wraz z trzema gabinetami naukowymi, salą rysunkową, salą aktową, salą gimnastyczną i szatnią a modelarnia miała specjalnie przeszklony dach, na którego wieżyczce umieszczono obserwatorium astronomiczne. W 1919 roku szkołę upaństwowiono, nadając jej numer IV i imię Adama Mickiewicza (dziś, szkoła będąca spadkobiercą tego gimnazjum - IV LO im. Adama Mickiewicza - mieści się przy Saskiej 59). Jej absolwentami byli m.in. Leszek Serafinowicz (pseud. Jan Lechoń), Jan Kott i Ryszard Matuszewski (krytycy literaccy), Adam Rapacki (minister spraw zagranicznych PRL) i pisarz Jan Dobraczyński, a także Stefan Starzyński.

Na fasadzie szkoły umieszczone jest popiersie Konopczyńskiego, odsłonięte 6 XII 1936 z inicjatywy uczniów gimnazjum.

W czasie okupacji hitlerowskiej szkoła prowadziła tajne nauczanie, podczas Powstania Warszawskiego był tu punkt opatrunkowy i fabryka granatów. Całkowicie zniszczony na przełomie VII i IX `44, został szybko - acz bardzo niedokładnie - odbudowany i w 1946 roku rozpoczęła działalność Zasadnicza Szkoła Zawodowa im. Stefana Starzyńskiego, którą po dwudziestu latach przeniesiono do gmachu przy dzisiejszej ul. Jagiellońskiej. Tu znalazła swoją siedzibę Mechaniczno-Elektryczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa, która wielokrotnie zmieniała swoją nazwę. Dziś mieszczą się tu Technikum Elektryczno-Elektroniczne Nr 1 oraz - od 1992 roku - LXXXIII LO im. Emiliana Konopczyńskiego.

Nr 5\7: Kamienica Waksmanów i Gliklichowej. Powstała w 1936-7 wg proj. Ludwika Paradistala w stylu ekspresyjnego funkcjonalizmu. Klatka schodowa wyłożona marmurem & Barwinek. W przyziemiu garaże i sutereny. Mieszkał w niej Eugeniusz Eibisch (1896-1987) - malarz, pedagog, profesor Akademii Sztuk Pięknych. Był przedstawicielem kolorystów, jego najsłynniejsze obrazy to "Martwa natura z rybą", "Rudy chłopak" i "Pejzaż z Jugosławii". W latach 1950-1969 jej lokatorem był również profesor Waław Sierpiński (1882-1969) - wybitny matematyk, o czym przypomina tablica pamiątkowa na fasadzie budynku, odsłonięta 9 IX 1982 roku.

Nr 6: Kamienica Ludwika Gerlacha (drugi adres Kopernika 28).

Data nadania nazwy: 1939.01.01